

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyány utca Nr. 2Articoli și corespun-
dente pentru pu-
blicare se trimit re-
dacțiunii.Concure, inserțiuni
precum și taxele de
abonament se trimit
Administrațiunii ti-
pografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Fondul preoțesc.

Am fost deschis discuțiunea în afacerea fondului preoțesc, dar încât pentru mine am declarat-o aici, că nu mă pronunț în chestia litigantă de a preface cu totul fondul preoțesc în fond de penziune ori ba, ca să nu preocup nici în dreapta nici în stânga; iar văzând că nici participanții la discuțiune nu vor ajunge la o bună înțelegere, am curmat firul polemiilor spre a să clarifică afacerea la locul cel mai competent, în adunarea generală a fondului preoțesc. Adunarea generală s'a ținut și după aceea și sinodul eparhial, putem dar rezumă afacerea.

Mențiunea fondului preoțesc a precizat-o întemeietorul lui I. P. S. Ioan Mețianu, în conferința preoțească convocată la 2/14 Aprilie 1877 la care au participat afară de protoprezviteri, câte doi preoți delegați ai clerului din fiecare cerc protoprezviteral, astfel: »Fond special diecezan, cu mențiunea ca din acela la început să se ajutore văduvele și orfanii preoților, preoții nepuțincoși, apoi treptat preoții din parohii mai slab dotate până când ajungând fondul la cifra corăspunzătoare să se bucure de bunătatea lui toți preoții din dieceză, trăgând din el dotațiunea anuală corăspunzătoare«. (Vezi originea și istoricul fondului din Statutele dela 1899 pag. 1.)

Aceasta conferință preoțească întrunită la 2/14 Aprilie 1877 s'a adresat către sinodul eparhial pentru cedarea venitelor sesiunilor parohiale vacante precum și ale altor taxe incuse dela preoți sub diferite titluri, cari mai înainte incurgeau în fondul general din care se susține Consistorul și instituțiile noastre culturale; iar sinodul eparhial în ședința sa dela 8/20 Aprilie 1877, va să zică imediat după ținerea conferinței preoțești a adus următorul concluz: »Nr. 147. La ordinea zilei urmează referada comisiunei pentru petițiuni, carea prin raportorul ei Iosif Botto, anume în cauza petițiunei conferinței tuturor preoților din dieceza Aradului ținută la 2/14 Aprilie în Arad, pentru-ca venitele sesiunilor dela parohiile vacante precum orice alte taxe solvinde Consistorului dela preoți, de acum înainte să se cedeze pe partea fondului înființând pentru dotațiunea preoților și a fami-

liilor lor, propune încuviințarea petițiunei, iar Sinodul primește propunerea«.

Astfel aduce sinodul eparhial prinosul iubirei sale către preoțime, ia resursele fondului general și le închină binelui preoțimei, ca să-și crească fondul preoțesc.

Aceasta generoasă faptă a sinodului eparhial o apreciază în »Originea și istoricul fondului« la pg. 2 și 3 Î, P. S. Sa atunci Episcopul Aradului I. Mețianu așa: »Înființarea fondului de altmintrelea a fost salutată de toți preoții și mireni din dieceză, și fiecare s'a bucurat și se bucură de existența lui; se recomandă deci preoților din timpurile viitoare ca să susțină și să augmenteze dreapta moștenire adunată în grele timpuri, cu multă grijă și cu multe sacrificii și nu pentru prezinte ci pentru viitor; se recomandă preoțimei a susține bunele relațiuni cu poporenii, în deosebi a aprea după merit vederile și pașii frunțașilor mireni, cari cei dintâiu așisderea au sprijinit realizarea și continuă a sprijini creșterea fondului acestuia și peste tot se interesează și contribuiesc la ridicarea clerului și în bună conțelegere cu aceasta la luminarea și bunăstarea poporului«.

Așa i-s'a dat preoțimei posibilitatea de a-și înființa fondul preoțesc în prima sa adunare generală constituantă ținută la 9/21 Iunie 1877, când s'a decretat fondul de înființat și s'au votat primele statute ale fondului preoțesc.

Resursele lui au fost dar resursele sesiilor parohiale reduse și taxele preoțimei stabilite în statutele fondului. Iar starea fondului astăzi se urcă mai bine de peste un milion de coroane. Acest capital formează astăzi averea exclusivă a fondului preoțesc, care nu se poate întrebuiță decât pentru binele preoțimei, după cum, în cadrele literilor fundamentale citate în fruntea acestui articol, preoțimea a participat la acest fond și va află de bine. Și aceasta nu este numai opiniunea mea despre fondul preoțesc ci a întregului sinod eparhial de astăzi, care unanim a aprobat pe Dl deputat sinodal Dr. N. Oncu atunci, când a declarat în ultima ședință sinodală de estimp, că capitalul ce-l are fondul preoțesc este al preoțimei, acela nu se poate nici luă nici diviză, ci are să servească exclusiv mențiunea

lui cuprinsă în literile fundamentale. Va să zică, nimeni nu contestă dreptul preoțimei de a dispune liber de fondul preoțesc.

Până acum a ținut periodul alcătuitor al fondului preoțesc, acum după capabilitatea lui de a-și revărsa binefacerile sale, urmează acum periodul realizării menițiunii sale.

Aceste sunt bazele istorice ale fondului preoțesc.

Acum putem trece la felul realizării ce se urmează de către preoțime. Se zice adeca, să se prefacă în fond de penziune. Comisiunea a și elaborat un proiect de statute, dar fiind elaboratul voluminos și chestiunea de o extremă importanță, căci nu este vorba numai de a vota un statut ci de a și îngrădi acel fond pentru toate eventualitățile, — nu s'a încumetat să-l primească en bloque ori în cazul cel mai bun a-l ceti în pripă mare, ci a decis să se convoace la toamnă o adunare generală anume numai în scopul de a debate statutele, ca să nu rămână nici o iotă necumpenită, precum și a-l supune cenzurării ambelor Consistoare și numai după trecerea prin acestea cenzurării să se susțearnă afacerea viitorului sinod eparhial. Discuțiunea generală ce s'a făcut în adunarea preoțească, unde s'a putut vorbi liber, a fost destul să clarifice pe cei prezenți asupra lipsei de preîngrijiri serioase, ca acel fond să nu fie riscat prin oarecare ușurință, ci să devină razimul preoțimei în viitorul înnourat, după cuprinsul menițiunii lui. Altfel asupra afacerii planează Duhul Prea Sfințitului nostru Episcop, ce ne oferă garanța, că tot ce se face spre binele preoțimei și a bisericei se face. Soartea preoțimei nu se poate separa de către soartea bisericei și e de prevăzut că se vor crea preoțimei și alte situații decât ale penzionării, când fondul preoțesc va trebui să-i vină întru ajutor preotului ajuns în nenorocire. În adunarea generală s'au atins acele situații pe cari toți le-au apreciat. Astfel se clarifică și aceasta parte a demersurilor pentru realizarea menițiunii fondului preoțesc.

S'au ivit însă în dieceză greutăți insuportabile. La Consistor s'a sporit personalul funcționarilor, în măsura în care s'au sporit agendele; la institutul ped.-teol. despărțământul pedagogic a trebuit să-și sporească puterile didactice și să mai cer încă 2 catedre, pe lângă cari și investii de mijloace de învățământ, sale speciale de învățământ etc. destul că tot s'a dat și se dă pedagogiei iar teologia, cea chemată a da bisericei harnici și luminați propovăduitori, a rămas redusă la 2 catedre, și așa se zbate directorul cu 2 profesori, să provadă instrucția la cele 3 cursuri, un lucru peste putințele lor omenești și așa aceasta stare nu mai poate dăinui, dacă nu e să decadă nivelul cultural al preoțimei și prin

aceasta să decadă și biserica vie. Pe lângă acestea stări mai vine enorma scumpete ce reclamă urcarea salarelor, ca să poată funcționarii și profesorii trăi cinstit. Nu pentru mine vorbesc, căci eu am avut tăria sufletească de a declara în sinod, că mai bucuros rămân flămând decât să jignesc pe cineva cu urcarea plății mele.

Dieceza nu mai poate acoperi aceste necesități vitale ale ei, căci resursele ce le-a avut până la 1877 le-a dat fondului preoțesc, și așa ori rămânem cu un institut teologic numai cu numele; cu preparandia închisă, căci statul nu lasă necorăspunzătoare legii; cu școli fără inspecțiune; cu corp de funcționari sub numărul recerut, care nu poate prelucra agendele: ori creăm resurse nouă, ca să ne susținem instituțiunile vitale, cum e teologia, pedagogia și gremiul consistorial. La resursele existente de acum nu mai putem conta, căci Consistorul raportează sinodului, că acele sunt nu numai exhaustate prin sarcinile de acum ci chiar budgetul anului viitor este contemplat cu un deficit de 7000 coroane, care încă trebuie acoperit de undeva.

În aceasta situație privirile s'au întors către fondul preoțesc, ca și acela să vină acum întru ajutorul diecezei strâmtorate, precum aceasta a venit la anul 1877 întru ajutorul preoțimei, prin oferirea resurselor sale pentru fondul preoțesc. Unii erau de credință, ca sinodul să ia prin concluz atâta parte din veniturile sesiilor parohiale vacante, cât face trebuința diecezană pentru susținerea instituțiilor sale, pe motivul că sinodul eparhial precum a dat așa și poate lua îndărăt venitele date fondului preoțesc. S'a validat însă părerea, cu care am căzut și eu de acord, ca să se aducă mai înainte la cunoștința fondului preoțesc necesitățile vitale ale diecezei, ca să se afle chibzuiala convenabilă și adunării generale preoțești și sinodului eparhial pentru recedarea unei părți din veniturile sesiunilor vacante la budgetul diecezan. Acum rămâne dar să se pronunțe în chestiunea aceasta adunarea generală extraordinară ce se va ținea la toamnă și după aceea sinodul anului viitor.

Toată silința mea a fost și este să precizez, că fondul preoțesc așa cum este el astăzi este exclusiv al preoțimei; să stărui ca în privința resurselor lui să nu vină adunarea generală preoțească în conflict cu sinodul eparhial; ca să se satisfacă pe cale pacinică și interesele preoțimei parohiale și interesele instituțiilor ei culturale, căci în ultima analiză pe ea o servește și institutul ped.-teol., și gremiul consistorial; ca să răspundă adunarea generală preoțească, stăpână peste avere de un milion și mai bine, la anul 1907, cu acea demnitate și căldură a inimei, cu care a răspuns la anul 1877 sinodul eparhial la cererea preoțimei, atunci lipsită de un razim pentru zilele

ei grele; și ca să satisfacă dorinței intemeiatorului fundului preoțesc, care știa anume, că ce dar a adus sinodul eparhial preoțimei, și care a lăsat preoțimei drept testament: »să susțină bunele relațiuni cu poporenii, în deosebi a a apreți după merit vederile și pașii fruntașilor mireni, cari cei dintâi așisderea au sprijinit realizarea și continuă a sprijini creșterea fundului«, mai presus de toate astăzi, când dela armonia întră cler și popor atărnă tăria noastră.

Aceasta este situațiunea în care eu mi-am luat rolul de împăciuator ce mi-l impune misiunea mea.

R. Ciorogariu.

Vorbirea

I. P. S. Sale domnului Mitropolit Ioan Mețianu

rostită în ședința dela 8 Maiu n. a Camerei Magnaților.

*„Exelența Voastră, domnule president!
Ilustri Magnați!*

Deși e de prevăzut, că ridicarea cuvântului în contra proiectului de lege de sub pertractare va provoca rezens la o parte a publicului, și poate că și la unii dintre ilustrii domni Magnați, totuși convins fiind eu, că acest însemnat proiect de lege vatămă greu dreptul autonom al bisericei mele, și astfel taie în interesele vitale ale credincioșilor mei, îmi țin de datorință patriotică să expun în fața ilustrilor magnați gravele îngrijiri ale credincioșilor mei față cu acel proiect de lege, cerând vindecarea relelor.

Pe lângă cele trei legi fundamentale școlare, sancționate și aflătoare în vigoare, anume, articolii de lege din 1868, 1879, și 1893, cari regulează afacerile școlare, nu știu nici nu scrutez, ce a mai putut provoca și aducerea acestui nou proiect de lege. Știu însă, că dispozițiile din acest proiect de lege au produs mari nemulțămiri și multă amărăciune, nu numai la credincioșii mei, ci și la ceilalți cetățeni de limbă nemaghiară.

De cumva scopul principal al acestui proiect de lege ar fi — precum se vede — învățarea limbei maghiare în școalele elementare în măsură mai mare, cred că n'ar fi nimeni care n'ar dori aceasta, dacă s'ar putea ajunge fără a neglijea celelalte obiecte de învățământ și fără ca tinerimea școlară să fie împedecată în însușirea celor mai necesare cunoștințe elementare.

Dar pe lângă toată dorința aceasta, am firma convingere scoasă din experiență, că scopul urmărit e imposibil să fie ajuns, chiar dacă s'ar jerfi însemnatele interese ale educațiunii populare și ale cultivării generale, pentrucă aceea ce învață copilul în frageda etate, în 3—4 ore de școală, iarăși uită în timp lung petrecut în societatea care-l încunjură. Țin deci de justificată temerea, că forțarea tendințelor cuprinse în acel proiect de lege are să provoace nemulțămire și

amărăciune generală în cercurile cetățenilor de limbă nemaghiară, nemulțămiri și amărăciuni, cari vor slăbi iubirea și buna înțelegere, atât de mult dorită, între cetățenii iubitei noastre patrii.

Dacă conziderăm, Domnilor, că statul nostru deși cu mai multe limbi, există de o mie de ani, și când a fost în pericol, totdeauna a fost apărat de toți cetățenii săi, fără deosebire de limbă, atunci trebuie să ne convingem, că puterea statului nu stă în unitatea limbei, ci în unitatea iubirii de patrie, care leagă poporele laolaltă.

Dacă vom cercetă mai departe, ce e mai de folos patriei, lățirea forțată a limbei statului, ori întărirea buneii înțelegeri între cetățeni, eu, bazat pe experiență, țin că aceasta din urmă mai bine întărește și apără existența statului decât cea dintâiu. Acesta a constatat-o și baronul Nicolae Wesselényi, marele patriot maghiar, când în parlamentul din 1848, în ședința dela 25 August a casei magnaților, între aplausele casei a pronunțat următoarele: „Să aducă casa hotărîre și să provoace și casa de jos prietinește să aducă asemenea hotărîre, care să exprime simpatie și bunăvoință față de celelalte popoare și seminții din patrie, și între aceste față de valahi sau de români; mai departe să declare, că afacerile acelora și toate libertățile cetățenești parlamentul le va ocroti ca pe ale sale proprii, pentrucă le consideră strâns lagate de acestea. În urmă pentrucă hotărîrea aceasta să fie prefăcută în faptă, cred că ar fi bine să provoace căsa pe onoratul minister, ca în chestiea acesta să prezinte casei proiectul de lege“.

Dacă ar fi de lipsă, m'ași putea provoca și la mari, înțelepți patrioți mageari, de ex. la Deák Ferencz și la baronu Eötvös Jozsef, cari au împărtășit vederile baronului Wesselényi. Dar ca să nu abuzez de paciența ilustrilor domni magnați, mă mai provoc numai la domnul conte Tisza István, care în 15 Ianuarie 1904, ca ministru prezident, s'a pronunțat astfel în dietă, cu privire la bunăînțelegere dintre cetățeni: „Scuzați dar eu așa cred, că a merge mai departe nu e în interes național, ci în aceea, dacă rămâneam credincioși tradițiilor națiunii maghiare, cu cari căutăm să câștigăm iubirea, alipirea și simpatiea cetățenilor de limbă străină, locuitori în patria aceasta“...

Să nu ni-se iee dară în nume de rău, dacă și noi suntem de părere, că trebuie evitat tot ce slăbește iubirea cetățenilor între olaltă, fără deosebire de limbă și de lege.

Și iubirea acesta o slăbește tare proiectul de lege de sub desbatere, care se lovește de drepturile cele mai naturale, garantate prin mai multe legi fundamentale pe seama naționităților nemaghiare, n special de dreptul de a se desvoltă și cultivă în limba lor maternă. în deplnă libertate.

De atari legi fundamentale consider eu articolul de lege XX dela 1848 și articolul de lege XI dela 1868, prin care se garantează drepturile bisericii gr. ort. de a-și regulă, administră și conduce în mod independent afacerile bisericesti, școlare și fundaționalei.

De asemenea legi fundamentale consider apoi articoliile de lege 23 și 44 din 1868, cari asigură pe seama bisericii gr. ort. dreptul autonom de administrare și cu privire la școalele confesionale susținute de ea.

Față de toate acestea, proiectul de sub pertractare cuprinde o gravă vătămare de drept în cei mai mulți paragrafi ai săi. Astfel de ex. salariul fundamenatal învățătoresc proiectat în § ul 2 nu stă în proporție cu forțele materiale ale susținătorilor de școală. E adevărat, că proiectul de lege pune în vedere ajutor de stat acolo unde va fi de lipsă, însă în schimbul aceluia ajutor confiscă dela confesiuni cele mai esențiale drepturi, precum este dreptul denumirii și al disciplinării învățătorilor și alte asemenea.

Deci aceea ce dă confesiunilor cu o mână, ia cu cealaltă.

O asemenea gravă vătămare de drept conține și dispoziția prin care, pentru neglijența și nedestoinicia învățătorului intenționează pedepsirea comunității bisericesti, care susține școala.

Nu vreau să abuzez de paciența ilustrilor Domni magnați, mai înșirând și alte asemenea grave vătămări de drept cuprinse în acest proiect de lege, ci mă restâng numai la aceea, că și din punct de vedere pedagogic l-ași putea dificulta. Dar dacă cele până aci înșirate numai pe scurt nu vor convinge pe ilustrii Domni magnați despre defectele proiectului de lege, tot de prisos vor fi și alte argumente, fie oricât de valoroase. Mulțămind deci pentru prețioasa indulgență cu care ați binevoit a mă ascuți, declar că nu primesc proiectul de lege nici în general, nici ca bază pentru desbaterea specială“.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1907.

Ședința I.

S'a ținut la 29 Aprilie v. 1907 la ora 12 din zi, în sala mare a seminarului diecezan.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop Ioan I. Papp. Notar: Dr. George Ciuhandu.

Nr. 1. Deputații sinodali, asistând mai întâi la sfânta liturgie împreună cu serviciul chemării Duhului sfânt în biserica catedrală, la ora 12 din zi se întrunesc în sala seminarială, unde P. S. Sa, ocupând locul prezidial, deschide sesiunea cu următoarea cuvântare:

(Cuvântul de deschidere s'a publicat în numărul precedent).

Nr. 2. Cuvântului prezidial îi răspunde, în numele sinodului, deputatul Dr. George Popa, care în numele său și al colegilor săi,

mulțumește P. S. Sale Domnului Episcop pentru energia, cu care s'a întrepus întru apărarea intereselor autonomiei bisericii și a școlii noastre confesionale și face propunerea, ca cuvântul de deschidere să se treacă la protocol.

Se primește.

Nr. 3. Prezidiul invită la conducerea protocolului pe notarul general.

Se ia spre știre.

Nr. 4. În scopul de a se constată numărul prezenților se dispune a se citi lista deputaților sinodali. La apelul nominal răspund 44 deputați. Deci

sinodul se declară capabil de a aduce concluze valide.

Nr. 5. Se prezintă credenționalele următorilor deputați sinodali noi, din cler: Andrei Horvath și Alesandru Popovici, și ale deputaților mireni: D. George Adam, Dr. Teodor Burdan, Dr. Ioan Suciu.

Credenționalele prezentate se rețin la prezidiu până să se predeie comisiunei verificătoare dimpreună cu actele electorale.

Nr. 6. Se prezintă esibitele întrate pentru sinod:

a) Raportul general al Consistorului plenar din Arad.

b) Raportul general al Consistorului plenar din Oradea-mare;

c) Raportul Delegațiunei congressuale despre activitatea sa în anul 1906;

d) Proiectul de Regulament al afacerilor interne ale Consistoarelor;

e) Propunerea Consistorului din Oradea-mare pentru decretarea îmbinării postului de rector și catihet la internatul din Beinș;

f) Propunerea sinodului protopopesic din Vașcou pentru ridicarea unei catedre juridice la institutul teologic.

Se predau comisiunei organizatoare.

g) Raportul general al Consistorul din Arad ca senat bisericesc;

h) Raportul general al Consistorului din Oradea-mare ca senat bisericesc:

Se predau comisiunei bisericesti.

i) Raportul general al Consistorului din Arad ca senat școlar;

j) Raportul general al Consistorului din Oradea-mare ca senat școlar:

Se predau comisiunei școlare.

l) Raportul general al Consistorului din Arad ca senat epitropesc;

m) Raportul general al Consistorului din Oradea-mare ca senat epitropesc;

- n) Raportul Consistorului din Arad, ca senat episcopesc, în afacerea adaptărilor necezare la internatul diecezan din Beinș;
- o) Raportul Consistorului din Arad, asupra afacerilor pendente, cu averile dela Secaș;
- p) Raportul Consistorului din Arad, despre desfacerea contractului avut cu societatea de asigurare Franco-Maghiară;
- r) Raportul Consistorului din Arad despre cumpărarea domeniului contelui Szapáry Pál, dela S.-Petru-sârbesc;
- s) Raportul Consistorului din Arad despre cumpărarea domeniului erezilor lui Vásárhelyi Béla, dela Cermeiu;
- t) Raportul și socoțile Consistorului din Arad despre administrarea fondurilor și fundațiilor diecezane în anul 1906;
- u) Proiectul de buget al Consistorului din Oradea-măre pe anul 1907;
- v) Raportul și socoțile Consistorului din Oradea-mare, pe anul 1906;
- z) Raportul Consistorului din Oradea-mare despre depozitele administrate în anul 1906;
- aa) Socoata Consistorului din Oradea-mare, despre administrarea fundațiunei „George Lazar și soția“, în anul 1906;
- bb) Socoata Consistorului din Oradea-mare, despre administrarea fundațiunei „Zaharie Mioc“ în anul 1906;
- cc) Socoata Consistorului din Oradea-mare, despre administrarea fundațiunei „Oancea“ în anul 1906;
- dd) Propunerea Consistorului din Oradea-mare pentru vinderea actualului local consistorial și cumpărarea altuia;
- ee) Propunerea Consistorului din Oradea-mare pentru ameliorarea salariul vicariului episcopesc;
- ff) Raportul comisiunei sinodale de scontrare:
- Se predau comisiunei epitropești.
- gg) Raportul Consistorului din Arad cu actele despre alegerile de deputați sinodali în cercurile: Ienopolea, Radna, Birchiș, Chizetău și Vinga;
- hh) Raportul Consistorului din Oradea-mare despre alegerea de deputat sinodal în cercul Beinș;
- Se predau comisiunei verificătoare.
- ii) Propunerea Consistorului din Oradea-mare pentru colectă în favorul renovării bisericii din Oradea-mare și a zidirii de biserică nouă în Ș.-Criștur;
- jj) Cererea comitetului parohial din Petigd pentru ajutor la adoptarea casei parohiale;
- ll) Cererea parohiei Guravăii pentru autorizare la colectă în favorul bisericii;

mm) Cererea comitetului parohial din Luncșoara pentru autorizare la o colectă în favorul bisericii;

nn) Cererea comunei bisericesti din Luncșoara pentru ajutor la edificarea bisericii;

oo) Cererea comitetului parohial din Petigd pentru descrierea restanței de taxe de asigurare: Se predau comisiunei petiționare.

pp) Cererea deputatului Paul Miulescu pentru concediu pe întreagă durata sesiunei sinodale;

Concediul cerut se acordă.

rr) Cererea deputatului Dr. Nicolae Popovici pentru concediu pe întreagă durata sesiunei sinodale;

Concediul cerut se acordă.

ss) Cererea văduvei de preot, Victoria Corbuț n. Ban, din Ceica, pentru ajutor din fondul preoțesc;

tt) Cererea parohiei Suplac pentru descrierea restanței în contribuiri de 4 fil.;

Se transpun Consistorului din Oradea-mare.

uu) Cererea comitetului parohial din Vidra pentru descrierea taxelor restante de asigurare și a altor contribuiri restante;

vv) Cererea comunei bisericesti Strâmba pentru descrierea restanței în contribuirea de 4 fil.;

zz) Cererea comitetului parohial din Drauț pentru ca arenda sesiunei reduse să se socotească întru acoperirea contribuțiilor restantelor parohiale;

Se transpune Consistorului din Arad.

aaa) Cererea preotului George Cherecheș din Petigd pentru descrierea restanței de 23 cor. 32 fil. din tipărituri și calendare diecezane.

Se restituie.

Terminându-se agendele ședinței prime, prezidiul anunță proxima ședință pe ziua de mâine, 30 April v., la oarele 10 a. m., având a se urmă cu verificarea protocolului ședinței I, rapoartele: comisiunei verificătoare, organizatoare și epitropești.

Ședința se ridică la oara 1 p. m.

Acest protocoț s'a cetit și verificat în ședința II, ținută la 30 April v. 1907.

Ioan I. Papp,

episcop-președinte.

Dr. George Ciuhandu,

notar general.

Nr. 2272/907.

Aviz.

Candidații de învățatori, cari vor să se supună examenului de evalidațiune învățătorească cu finea anului școlar curent, se avizează a-și

trimite *deadreptul Direcțiunii seminariale*, până la **13/26 Mai** a. c. petițiunile ajustate cu următoarele documente:

a) extras de botez ;
b) testimoniu despre studiile anterioare ;
c) taxa examenului stabilită prin §-ul 125 din Statutul-Organic, precum și taxa de 10 respective 30 cor., stabilită în §-ul 35 al Regulamentului congresual ultim pentru examinarea candidaților de cvalificațiune învățătorească. Taxele se vor depune înainte de examen.

d) Candidații, cari funcționează deja ca învățători, vor avea să prezinte și atestat de serviciu estradat de inspectorul nostru școlar, iar dacă nu a fost în funcțiune învățătorească, atestat despre ocupațiunea ce a avut-o și despre conduită.

Cererile intrate peste termenul indicat mai sus, precum și cele neadjustate conform celor prescise nu se vor lua în socotință.

Termenul examenului se publică mai jos, tot în organul oficios al diecezei,

Arad, la 12/25 Aprilie 1907.

Ioan I. Papp,
Episcop.

Programul examenelor

în anul școl. 1906/7 la institutul ped.-teol.
gr. or. român din Arad.

- 7/20 Maiu Luni, dela 8—12 ore c. IV ped. Rel. Cant. și tipic.
8/21 Maiu Marți, dela 8—12 ore c. IV ped. Toate obiectele de învățământ.
9/22 Maiu Mercuri, dela 8—12 ore c. IV ped. privațiști.
14/27 Maiu Luni, dela 8—11 ore c. IV ped. Scripturistică din pedagogie
15/28 Maiu Marți, dela 8—12 ore c. IV ped. Scripturistică din l. maghiară.
16/29 Maiu Mercuri dela 8—11 ore c. IV ped. Scripturistică din geometrie.
16/29 Maiu Mercuri dela 11—12 ore c. IV ped. Scripturistică din caligrafie.
17/30 Maiu Joi dela 8—12 ore c. IV ped. Scripturistică din științe naturale.
18/31 Maiu Vineri, dela 8—12 oare c. IV ped. Desemn. 26 Maiu (8 Iunie) Sâmbătă: Sistarea prelegerilor
28 Maiu (10 Iunie), Luni dela 8—12 ore c. I—III teol. Cant, tipic
29 Maiu (11 Iunie) Marți dela 8—12 ore c. I—III ped. Cant, tipic.
30 Maiu (12 Iunie), Mercuri dela 8—12 ore Preparații privațiști.
1/14 Iunie Vineri, 8—12 ore teologiei privațiști.
2/15 Iunie, Sâmbătă dela 8 - 12 ore c. I teol. și ped. toate obiectele.
4/17 Iunie, Luni dela 8—12 ore c. II teol. și ped. toate obiectele.
5/18 Iunie, Marți dela 8—12 ore c. III. teol. și ped. toate obiectele.
6/19 Iunie, Mercuri Conferință de clasificățiune.

7/20 Iunie, Joi—15/28 Iunie, Vineri Examen de cvalificațiune învățătorească.

11/24 Iunie, Luni: Te-Deum

16/29 Iunie, Sâmbătă: Examen la școala de aplicațiune.

Evoluțiunea și depravațiionismul.

Cap II.

Cauza metafizică a păcatului.

a) *Idealitatea.*

— Urmare. —

Soluția suficientă a problemului de față, care face o parte fundamentală a soteriologiei creștine, pretinde ca condiții neapărate niște premise de adevăr incontestabil. Atari petre fundamentele concluzia rațională le află în *principiile date de ordinea naturală și de psihologia empirică.*

Mănecând deci dela absoluta *cauzalitate, finalitate, armonie și unitate* a ordinei naturale, prin care întreaga viață naturală neconștiută se armonizează cu cea intelectual-morală conștiută, ajungem cu necesitate noetică la rezultatul pozitiv, că *omul este creat (de D-zeu) spre un anumit scop final, care constă în realizarea misiunii fizice și a celei spirituale. Misiunea fizică, care constă în conservarea individuală și în perpetuarea speciei* presupune o anumită desvoltare fizică, ca și cea spirituală cuprinsă în realizarea raportului religios, o calitate spirituală adecvată cu opera finală, ce o are de produs. Privind deci acest postulat calitativ din partea sa consecutivă, ni-se impune cu stringență noetică concluzia, că toate calitățile, prin care omul se deosebește de celelalte creaturi, nu sunt accidentale, ci pozitiv provăzute în eternul plan ca mijloace pozitive și anume întocmite spre realizarea scopului final al existenței sale, căci în vigoarea absolutei finalități, dacă omul are o misiune anumită, prin anumite capacități trebuie să fie și capabil de realizarea ei, altfelui existența sa rămâne fără de raționament.

1. Misiunea fizică.

Tot ce există în realitatea empirică, vedem, că tinde în mod conștiut sau neconștiut spre *conservare și perpetuare*. Aceasta gravitare universală e rostul ordinei naturale, care stăpânește întreaga creațiune cu stringență absolută. La acei doi agenți naturali se reduce în princip toată acțiunea firei organice și anorganice. Tot ce interprende și plinește omul rațional și animalul nerațional sau planta neconștiută ce petrece în mod pasiv, se înșiră de aceea pe firul marcant al acestor imperative naturale; *eară forța specifică constant activă*, care servește acestui scop universal, se numește *energie sau vointate naturală*, numită așa pentru că după impresiile, ce le primim din intuițiunea și din studiul vieții naturale, tot ce este, vedem că voiește: I să existe, cum le-a pus voința Creatorului în existență și II să-și realizeze scopul final, de a servi celui temporal fizic și prin acesta celui spiritual etern al omului.

Animalul fiind la procurarea alimentelor și a diverselor condiții de conservare avizat la forța sa proprie, lui nu-i ajunge, ca plantei legate de pământ, numai oarba voință, de a le induce organismului prin inconștiul proces de consumare și asimilare, ci i-se pretinde încă și capacitatea, *de a și-le ști procura, a le cunoaște*, cari îi sunt princioase, și cari îi sunt nepriincioase, și ajutat de sensorul său ager a le deosebi, și a se feri de tot, ce i-ar putea periclita existența.

Acest adițional de capacitate specifică, care conduce oarba energie animalică la contentarea împetivelor naturale, comparat de o parte cu biologia plantei de altă parte cu cea a omului, cu privire la atribuția sa, el nu poate fi decât *de fire intelectuală* și ca atare are pozitivă numire, să aplice spre efectul cerut de energia naturală cauzele anume întocmite. Intuițiunea în viața zootică ne arată, că fiecare specie de animal dispune în tocmăi dară și numai de atâta intelect, cât îi este de lipsă spre existența sa fizică. Aceasta darnică dară totodată și economică instituție a eternei legi o formulăm sub numele de *finală adecvație naturală*, care măsoară fiecărei creaturi capacitățile specifice după greutatea menirei, ce o are de plinit.

Contra acestui adevăr metalogic bazat pe adevăr empiric, materialismul exagerat susține în teoria selecției, că toate calitățile s'au dezvoltat sub forma gravitantă a conservării individuale și prin aceasta teorie de tot cumpenite el voiește a negă existența unui creator personal, cum o susține credinciosul teizm. Nici filozofia religiei nu contestează, că calitățile s'au dezvoltat sub gravitarea acestei forțe naturale, dară în serviciul adevărului tot așa are dreptul, să puie întrebarea, dacă dezvoltarea este conținutiv identică cu nastarea sau cu conceperea. Dacă nu admitem natiuitatea calităților, de unde vine dară dezvoltarea? Ceeace se naște, trebuie mai întâi să fie conceput, conceperea premite capacitatea productivă, care pune ca premisă subsistența unei ordini pozitive, aceasta o pozitivă finalitate și această din urmă pre un autor intelectual. Dacă admitem o putere, care în mod final a creat aceea capacitate organică, lesne se esplică și dezvoltarea naturală, altminteră rămâne explicarea imposibilă. — Concluziv nu stăm departe, dară suntem despărțiți prin un abis fără fund, pe carele numai credința rațională îl poate pontifica. Materialismul nu admite o cauză originară, ci prinzând lucrul de mijloc, numai ordine reală, după care toate se dezvoltă. Filozofia religiei însă explică reala evoluție prin admiterea cauzei supreme de fire intelectuală, pe care nici o rațiune sănătoasă nu o poate negă.

Deși admirăm la unele animale agerimea intellectului și pe unii oameni îi compătîmim pentru marcanta neintelență, totuși cel mai înapoiat om întrece pe cel mai inteligent animal, pentru că acesta neavând altă misiune, de cât să servească prin existența sa omului, spre acest scop determinat îi ajunge pe deplin atâta intelect, cât îi trebuie spre conservarea individuală.

(Va urma).

CRONICA.

Sinoadele eparhiale ale bisericii noastre gr. or. rom. s'au întrunit, ca în toți anii, conform dispozițiilor Statutului-Organic, la Dumineca Tomei, la reședințele arhierilor nostri.

Desbaterile sinodului nostru, al eparhiei Aradului, au durat până Mercuri seara, pertractându-se agendele în 7 ședințe.

Sedința publică a societății de lectură dela institutul nostru ped. teol. dela Dumineca Tomei a avut un succes pe deplin mulțumitor. Prestațiunile elevilor au fost bine apreciate de marele și distinsul public, care s'a grăbit să vadă prestațiunile tinerimei pe terenul studiului și artei. Iată Programă executată cu acest privilegiu: Hristos a înviat, cor bărb. 1. Cuvânt de deschidere de George M. Teaha, prez. soc. 2. a) Hora Sinaii de G. Ventura, cor. b) Iarna de C. G. Porumbescu, cor. 3. Fericirea în concepție creștină, dize. de Petru Fleșer, teol. c. II. 4. a) Noaptea (serenadă), cor. b) Viața muzicanților, cor. 5. Fragment din „Satira III“ de M. Eminescu, decl. de Valerie Popoviciu, teol. c. I. 6. Ceasul rău de I. Vorovchievici, cor. 7. Pestalozzi de Ioan Cioara, ped. curs IV. 8. a) Subțirica din vecini de G. Coșbuc, decl. de At. Florescu-Conciatu, ped. curs III. b) Târgul din Nămăești, monolog de V. Pop, pred. de Petre Coroi, ped. curs IV. 9. Viața Țiganilor de R. Schuman, cor.

Prelegeri populare în desp. Zărnești s'au ținut în decursul acestei primăveri în toate cinci comunele și anume: În Poiana Mărului și Tohanul nou a vorbit d-l adv. N. Garoiu despre reuniunea de înmormântare și asigurarea vitelor, tot despre acestea a vorbit în Holbav d-l inv. P. Dan, în Tohanul vechiu pâr. M. Brumboiu a pus la cale o tovarășie de asigurarea vitelor, iar în Zărnești a vorbit d-l inv. N. Pop despre industria de casă.

Ar trebui să se pornească și în părțile noastre asemenea lucruri!

Înființarea tovarășilor la Bran. La 9 Maiu st. n. prima Joie după Paști, la orele a avut loc în Bran o adunare a locuitorilor din despărțământul Bran al Asociațiunii, în care s'au sfătuit asupra înființării unei tovarășii pentru valorarea poamelor. Adunarea a fost condusă de directorul despărțământului, dl paroh George Babeș, comitetul central al Asociațiunii reprezentat prin dl secretar Octavian C. Tăslăuanu, iar despre înființarea practică a tovarășilor a vorbit d-l Vasile C. Osvadă, directorul însoțirii „Agricola“ și redactorul foii „Tovărășia“.

La această adunare au luat parte mai mulți țărani din Bran, precum și delegați din despărțăminte vecine Zărnești și Brașov. Cu ocazia acestei adunări a pus bază și la o bibliotecă poporală și a împărțit gratuit poporului foaia „Țara Noastră“.

„Dela Academia Română“. În sesiunea anului 1907 noul membru Mrazec și-a ținut discursul de recepțiune. D-nii Bogdan, Tocilescu, Kalinderu, Babeș, Pușcariu, ș. a. au făcut interesante comunicări. Dl Dr. Sextil Pușcariu, a prezentat prima fasciculă din Marele Etimologic al limbei române, care a fost întâmpinat cu simpatii și cu nădejdi de bine. Tot d-sa a luat premiul Eliade Rădulescu de 5000 frc. pentru scrierea sa filologică publicată în limba germană (!?) Premiul Craiovean de 1500 lei s'a dat dlor Dumitrescu și Clinciu prof. pentru manualele de istorie. Premiul Adamaki de 5000

lei a fost distribuit astfel: 2000 lei Pompiliu Eliade pentru lucrarea sa „Istoria spiritului public în România în secolul IX“. (Primul volum); 1000 lei dlui Erbiceanu, pentru lucrarea sa „Tendințele noi în drept“, studii de drept civil și penal: 1000 lei dlui Dr. M. Câmpianu pentru lucrarea „Încercare de psihologie militară individuală și colectivă“; 500 lei dlui Dimitrie F. Caian, pentru „Istoricul orașului Focșani“, și 500 lei dlui St. Nicolaescu pentru „Documente slavо-române cu privire la relațiile Țării Românești și Moldovii cu Ardelul în secolul XV și XVI“. Celelalte premii nu s'au distribuit. În ultimele ședințe președintele Kalinderu, aduce ca dar din partea dlui general Bengescu trei manuscrise și 122 scrisori de ale poetului Alexandri, foarte prețioase. În locul dlui Kalinderu a cărui mandat a expirat, Academia a ales președinte pe dl Anghel Saligny, autorul celebrului pod de peste Duna, dela Cernavodă, (spre Dobrogean linia de tren București Gonstanța), iar vice-președinți pe dnii Negruzi, Tocilescu și Istrati.

Pentru Românii din Basarabia. Marele proprietar S. Stroescu din Basarabia a trimis ca dar bibliotecii din Chișinău 68 volume de diferite cărți, în limba română. D-l Stroescu a mai dăruit cărți acestei societăți, primind mulțumiri din partea dumei orașenești.

Trei profesori s'au sinucis. Huffent, profesor de drept în New-York, suferind de nervi în urma activității sale din cale afară mari, s'a împușcat. Profesorul de istorie Dr. Sergius Howaisky din Odessa, s'a împușcat deoarece suferia de o boală grea. Profesorul de medicină Albano Brand din Gross-Lichterfelde (l. Berlin) s'a împușcat de teamă, că va înnebuni în urma munci prea încordate.

Mileniul încreștinării Bulgarilor. La 2 Maii Bulgarii vor sărbători împlinirea a 1000 de ani, de când au trecut la creștinism sub țarul Boris. Din acest incident se va bate o medalie comemorativă, care va fi reproducă în mai multe mii de exemplare pentru a se distribui ca semn de pomenire. Slavii din toate părțile vor participa prin delegațiuni la această sărbătoare.

Primire de elevi în școala c. și r. de cădeți. Primim dela comandantul școlii c. și reg. de infanterie din Sibiiu următorul aviz:

Pe anul prim al școlii c. și r. de cădeți (infanterie) din Sibiiu, se primesc cu începerea anului școlar 1907/1908 (mijlocul lui Septembrie) aproximativ 30—35 tineri fizicește apti, cari cu luna Septembrie anul curent au împlinit etatea de 14 ani, dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simțesc în dânsii aplicare pentru chemarea militară, și au absolvat cu succes cel puțin suficient patru clase civile sau patru clase dela o școală medie. Condițiunile de primire, cari totodată cuprind și forma rugării, se pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă de 45 fil. la școala de cădeți.

Petițiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a se înainta la comanda școlii, imediat după primirea testimoniuului dela finea anului școlar curent, dar cel mult până în 12 Iulie st. n. Dacă petentul are să mai facă vre-un examen de emendare, atunci trebuie să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete, care se înaintează tocmai la terminul ultim, adică 12 Iulie st. n. numai pot fi luate în considerațiune.

E de observat, că cereri care intenționează obținerea unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului, sunt a se înainta necondiționat la ministerul r. unghurasc de honvezi pentru apărarea țării, până la terminul hotărât publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny“.

Distincție. Maiestatea Sa Carol I. Regele României a decorat pe dl Dr. Alexandru Crăciunescu medic de băi (iarna în Abbazia, vara în Băile-Herculane) cu „Coroana României“ în gradul de cavaler.

Promoțiune. Dr. Emil Monța, a prestat cu succes cenzura de avocat în Budapesta.

Sincere felicitări!

Logodnă. Dl Virgil Antonescu, funcționar la banca „Victoria“ din Arad și gentila d-soară Victoria Dimitrescu, s'au logodit.

Dorim tinerei și simpaticei perechi toate fericirile!

Increditație. Ștefan Musca înv și Aurora Muntean Fidanțați Radna, Buteni 24 Aprilie 7 Mai 1906.

Himen. Primim spre publicare următoarele: Al. Vașiadi și soția n. Roxin Zaharie Moga și soția n. Papp au onoare a Vă invita la cununia fiilor lor: Minerva-Mărioara și Zaharie, care se va celebra în 20. mai st. n. a. c. la oarele 5 d. a în biserica gr. or. română din Târnășda.

Constituție. Învățătorii gr. or. rom. din despărțământul protop. B. Comloș, și-au ținut adunarea generală a despărțământului Mercuri în 25 Aprilie v. a. c. alegând următorul comitet: Președinte: P. O. D. Paul Miulescu protoprezviter; v. președinte: Petru Băran înv. în Nerău; notar: Atanasie Lipovan înv. în Sânmiclaș; cassiar: Antonie Minișan înv. Sânmiclaș; bibliotecar: Nicolae Popovici înv. B. Comloș.

Cronică bibliografică.

Premii la examene. Dela tipografia diecezană din Arad, ca premii pentru examene, să pot comandă următoarele broșuri:

1. Seria de 7 numeri din „*Scrieri pentru popor*“ de Iuliu Groșorea.

Conținutul acestor scrieri e următorul:

Țăranul și școala, Creșterea pruncilor, Beuturile, Credința deșartă, Curățenia, Bani albi pentru zilele negre, Lucrarea pământului, Înțelepciunea și puterea lui Dumnezeu, Drepturile și datorințele cetățenești, Măestrile, Socoata în ale plugăriei, Unde duce răutatea omului etc.

Prețul unui număr e 20 fil. — 7 numeri 1 cor. 40 fil.

2. *Dialoguri* de I. Groșorean. Cuprinde: Din viața dela sat, Măritișul, Socialismul, Pocăiții, Beția, Din luptele vieții etc.

Prețul unui exemplar 60 fil.

3. *Pentru țărani* un volum de povestiri în proză și versuri (149 pag.) povestiri cu conținut moralizător, prețul 1 cor.

4. *Rugăciunile școlarilor.* O broșură de 132 pag. conținând pe lângă rugăciuni, poruncile dumnezeiești bisericești, întreaga slujba vecernei, utreniei și a liturghiei. Prețul unui exemplar 50 fil. La comanda peste 10 exempl. exemplarul à 40 fil.

Toate acestea fiind de un conținut variu și ușor pot fi dăruiri potrivite atât pentru elevii de școală cât și pentru popor.

Din mișcarea intelectuală. Duiliu Zamfirescu, Tănase Scatiu, roman („Biblioteca pentru toți“ n-rul 259—260), București, 1907, 144 pag. — Deși apărut de multă vreme în Convorbiri literare, romanul D-lui D. Zamfirescu va fi pentru mulți ceva nou și-i va convinge că în adevăr trilogia d-sale (Viața la țară,

Supliment la „Biserica și Școala“ Nr. 19.

Tânase Scatiu și în război) trebuie socotită ca cea mai reușită expresiune a romanului românesc Eleganța, deplina stăpânire a împrejurărilor în care e pusă acțiunea, înlăturarea contrastelor prea forțate și a clișeelelor fac din opera de față o operă de actualitate și pentru mulți din scriitorii noștri un model Romanul se încheie cu omorârea lui Scatiu de țărani — ai zice o icoană a celor ce s'au petrecut săptămânile din urmă.

Drapelul din Lugoj, publică în foileton o traducere a dramei celebrului H. Ibsen făcută de răposatul poet bănățean Nichi Popovici.

Ar fi de dorit să se scoată în editură, — ca și poezii în dialect ale lui Vlad — dela — Marina, de pie memorie, editate de despărțământul din Lugoj al Asociației.

Posta Redacției.

Amicului. Da, dar vorba cu „năcazul popilor“ nu e a noastră, ci a unei adrese ce ni-au trimis-o mai mulți preoți, că „năcazul popilor“ e, că retribuțiile protopopilor se dau din fondul preoțesc. Altfel avem cunoștință despre tendența unor binevoitori ai noștri de a ne încurcă cu preoțimea, dar noi suntem cu mult mai corecți decât a putea fi scoși de perversi, chiar și de cele mai rafinate intrigi. Altfel chestiunea acum este perfect lămurită.

D-lui P. M. Invitățile d-lui A. Vașiadi nu s'au tipărit la noi. Ni-se pare că la Muskát.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei de **clasa I. Dș.-Forâu**, — tractul Beiușului, — conform concluzului Consistorial de sub n-rul 798 a. c. se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: *a)* casa parohială cu grădina în preț de 100 cor. *b)* pământ parohial de 6 jughere cu venit 89 cor. 50 fl. *c)* bir câte o măsură — vică — cucuruz sfărmat prețuit în 268 cor. 80 fl. *d)* o zi de lucru dela 100 n-re 40 cor. *e)* stolele îndatinat după calcul de mijloc 70 cor. *f)* întregire dela stat, pentru cei cu 8 clase 1258 cor. 98 fl.

Dela recurenți se poștește evalueațiune de clasa I. dacă însă nu se află de clasa primă se vor primi și de clasa II-a dar să aibă 8 clase gimn. Recursurile ajustate cu documentele recerute, adresate comitetului parohial, au să fie înaintate la on. oficiu ppsc al Beiușului în termenul prescriș; până la alegere vor avea recurenții a se prezentă la sf. biserică.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Papp* protopop.

—□—

2—3

Pe baza rezoluțiunei Veneratului Consistor de dtul 12/25 Aprilie 1907 Nr. 994/133 B., prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei a doua vacantă din **Oradea-mare**, (Nagyvárad-Ujváros) cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Dela biserică 200 cor. 2. Dela Oraș 426 cor. 3. Venitele stolare 165 cor. 4. interesele fundațiunei Takács și Rózsa 64 cor. 5. Întregire dela stat, în care să cuprinde 300 cor. și relu-

tul de cvartir 1188 cor. 52 fl. 6. Pentru serviciul ce va prestă la spitalul alienațiilor va primi anualminte 200 cor. De tot 2144 cor.

Parohia fiind de **clasa primă**, dela recurenți să recere evalueațiunea prescrișă în §-ul 17 al Regulamentului pentru parohii din 1906.

Serviciile bisericesti alegându-l preot va avea ale îndeplini împreună cu parohul-protopop cu săptămâna. La caz însă când parohul-protopop va fi ocupat cu agendele oficioase protopopești, alesul e îndatorat al substitui pe acesta atât în serviciile bisericesti cât și în funcțiunile obveninde în parohie.

După ce parohia nu se poate împărți teritorialminte între cei doi parohi, așa să decide că aceea și deacum înainte rămâne una pentru ambii parohi, având înse stolele obveninde ale împărți ambi preoți între sine în părți egale.

Alegându-l preot are să catehizeze la toate școalele elementare, civile comunale și confesionale de pe teritorul parohiei, precum și la școala inferioară de industrieși fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericescă ori dieceză.

Recursele ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Oradea-mare (Ujváros) sunt a se așterne P. O. oficiu protoprezviteral din Oradea-mare, în termenul indicat mai sus, iar recurenții cu observarea dispozițiilor §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, vor avea să se prezinte în s. biserică din Oradea-mare (Ujváros), spre a-și arată desteritatea rituală și omiletică.

Dat din ședința comitetului parohial ținută la 8/21 Aprilie 1907.

Nicolau Zigre,
preș. com. par.

Nicolau Firu,
not. com. parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protopop în Oradea-mare.

—□—

3—3

➔ **Compactor român în Arad** ➔

Iustin Ardelean

Strada bisericii (templom) Nr. 9.

Execută grabnic și prompt
tot soiul de lucrări, atingătoare de
aceasta branșe.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.

3

Sfânta EVANGELIE

Tipărită cu litere latine în Tipografia arhidiecezană, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
Domn Arhiepiscop și Mitropolit

Ioan Mețianu.

Se află de vânzare în Tipografia arhidiecezană
din Sibiu — Nagyszeben, cu următoarele prețuri :

1. Nelegată cu K. 15—
 2. În legătură de piele roșie deschisă, tăietură galbină, colțuri încadrate simplu și în mijloc cu cruce, de amândouă părțile, veritabil aurită, cu copcii „ 25—
 3. În legătură roșie fină, piele de chagrin, tăietura aurită, colțurile cu evangeliștii, la mijloc înainte „Nașterea Mântuitorului“, la mijloc în dos „Restignirea“, pe amândouă părțile bogat aurită, cu două copcii tari de metal aurite „ 35—
 4. Legătură în pluş, fin de mătăasă, icoanele de email, încadrate de metal, aurită, cu cutie solidă, căptușită pe dinlăuntru cu mătăasă :
 - a) cu patru icoane în colțuri și una la mijloc „ 100. —
 - b) cu opt icoane în colțuri și una la mijloc „ 125—
 - c) cu opt icoane în colțuri și una la mijloc „ 140—
- 2 5

Pentru economi!

„Peronospin“ mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporiei, la stropirea viilor. Nedeasămănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosință „Peronospin“-ul, decât peatra vânăată. Cu „Peronospin“-ul stropind via, 1 hectolitr vine la 50 fil., pe când cu peatra vânăată 1 cor. 60 fil. fiind peatra vânăată astăzi foarte scumpă. Ca fieștecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“ dau favorul acela că deja la comande de 8 pachete trimit francat. Prin întrebuițarea „Peronospin“-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea pietrii vânăate, nu să ajung aceste rezultate, — Pravul de stropit al meu, face viața mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă. „Peronospin“-ul ie deja de 6 ani în folosință cu rezultate foarte favorabile. Prețul unui pachet este 60 fileri. — Revânzătorii, comerțianții capătă rabaf corespunzător.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuițarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. Prețul 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuițarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Fiecare econom să întrebuițeze această unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și a diferitelor licheruri. Prețul pentru 1 litră 40 fil. Tot cu acest preț să capătă și pentru rachiu de prune, șliboviță, borovicka, de drojde, de bucate și altele.

Toate aceste se capătă la :

— **Cornel Demeter, apotecar în Szászváros,** —

Piața școalei nr. 46.

2—10

„Janus“

institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“

— pentru Austro-Ungaria. —

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentalul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

— Premii efitine. Condiții de asigurare favorabile. —

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.

Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. \$ Averele institutului 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă :

==== **Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.** ====

— Lerchengasse Nr. 17. N-rul Telefonului: 422). —

(50)